

ההכשרה בתל יוסף

כבר בברזיל היוו עבורנו יוסף טרומפלדור והמשפט הבלתי נשכח שלו "טוב למות בעד ארצנו", סמל להקרבה למען הרעיון והמולדת. ידענו שקיבוץ תל יוסף הוקם על שמו של הלוחם שהיה לאגדה. ידענו גם שליישוב הזה היה תפקיד חשוב בתקומה הציונית, הן כבסיס של גרוד עבודה והן כמשק חלוץ בעמק. לכן, היו לנו הרבה כבוד והערכה מוקדמים כלפי הקיבוץ, שקיבל אותנו בזרועות פתוחות.

מנגד, כבר בברזיל הגיעו אלינו ידיעות שפגעו בדימוי ההירואי של המקום. ידענו שהמשק עבר פילוג וחלק גדול מהחברים המרכזיים עזבו ועברו לקיבוץ השכן – בית השיטה. סיפרו לנו, שבעקבות המהלך הזה נוצר בקיבוץ משבר קשה, שהשפיע מאוד על חיי החברה והשותפות. לכן, כשהוצע שה"גרעין" השלישי יעבור את הכשרתו בתל יוסף (הראשון והשני היו בפנתר ובאפיקים), חברי התנועה שלנו בארץ התנגדו בתוקף. הם מחו בפני מוסדות "איחוד הקבוצות והקיבוצים" (התנועה שנוצרה לא מכבר, כתוצאה ממיזוג של תנועת "חבר הקבוצות" ופלג מ"הקיבוץ המאוחד" שנקרא "איחוד הקיבוצים"...). הנימוק היה שעם כל המשברים, תל יוסף לא יוכל למלא תפקיד של משק מכשיר לבוגרי התנועה הברזילאית.

טענותיהם של חברי התנועה לא התקבלו. נראה, שהנימוק העיקרי היה הצורך הדחוף של "ידיים עובדות" בקיבוץ המשברי. וכך, למרות כל הבעיות, הגיעו עשרים ושניים חברי ה"גרעין" שלנו בשתי קבוצות אל תל יוסף לתקופת הכשרה של חצי שנה.

להערכת, במבט לאחור, היתה זו טעות. במקום להתמקד בצרכים של הגרעין הנקלט, בחרו להעדיף את הצרכים של הקיבוץ הקולט. וכך נוצר מצב בו פשוט לא היתה התאמה בין שני הגורמים. למרות הניסיון הכן של אנשי תל יוסף להעניק ל"גרעין" הרגשת בית, הרי הקיבוץ לא היה ערוך לקליטה שלנו, הן מבחינה משקית והן מבחינה חברתית. הוא לא היה מסוגל לתת מענה לצרכים שלנו בהכשרה מקצועית, בלימוד השפה ובהכרת הארץ. זה פשוט "לא הלך" ותחושות התסכול והאכזבה לא אחרו להגיע.

בערבים היו באים אלינו בְּנֵי, המזכיר, ובעלי תפקידים אחרים להסביר שענף מסויים לא יכול לקבל חבר להכשרה, ששעורי העברית צריכים להתבטל בשל הצורך הדחוף לדלל סלק סוכר, שהמרפאה עמוסה מדי ואינה יכולה לקבל מישוהו מאתנו, שאין תקציב לאפשר לנו טיפולי שיניים, גם אם הם דחופים. לא היו לנו טענות: הבנו שהמצב לא פשוט ושהם עושים כמיטב יכולתם. אבל היה ברור לנו שקליטה טובה – לא תהיה פה. כשבאו חברים מוועדת הקליטה של ה"איחוד" לבקר אותנו, הצענו שנעבור למשק אחר. הצעתנו נדחתה, ונאלצנו לשהות בתל יוסף עד תום תקופת ההכשרה המתוכננת.

בנוסף לכל הקשיים, פה ושם גם שמענו את אותה הסתייגות מרגיזה: "בשביל מה עזבתם מקצוע ומשפחה בברזיל?! משוגעים!". מילא לשמוע דבר כזה ממלחים על אוניה. אבל מחברי קיבוץ?? את זה כבר באמת היה קשה לעכל.

כשהתברר לנו שלא נקבל בתל יוסף את ההכשרה לה אנו זקוקים, התחלנו להיערך לקראת המצפה לנו בקיבוץ "שלונו" – בברור חיל. בינתיים, ניצלנו את שהותנו במקום

להמשך גיבוש הקבוצה. יצאנו עם טרקטור ועגלה לשני טיולים נפלאים: לסחנה ולמעין חרוד, שני מקומות שהקסימו אותנו בצורה יוצאת מן הכלל; הלכנו לכל המסיבות שהיו במשק (על אף שהרגשנו בהן זרים); למדנו עיברית כמעט בכוחות עצמנו; ביקשנו מדב צמיר ומבנימין רייכר (מה"גרעין" באפיקים) שיבואו להרצות לנו על הארץ, על הקיבוץ ועל ברור חיל. בקיצור, התכוננו בעצמנו אל הבאות.

לדאבוננו, אחדים מבינינו הושפעו קשות מהתנאים הקשים, מהאכזבה והתסכול. הם החליטו לחזור לברזיל עוד בהיותנו בתל יוסף. העזיבות האלה היו כמובן מכה קשה לקבוצה. לא העלנו בדעתנו שאחרי זמן קצר כל כך כבר יהיו כאלה שיגיעו למסקנה שהם טעו ויוותרו על הכל!

הבעיות השפיעו גם בטווחים יותר ארוכים. חברים שעזבו שנים אחר כך, עדיין ציינו את התקופה בתל יוסף כדבר שממנו לא הצליחו להתאושש.

אינני מאשים, כמובן, את המשק או כל גורם אחר בגרימה לירידה מהארץ, אבל אני משוכנע שהכשרה במשק במצב איתן, היתה מחזקת את ה"גרעין" כקבוצה, ונותנת הרבה יותר כוח ויכולת התמודדות לכל אחד מאתנו. חבל! כדי לאזן את התמונה, אני רוצה לאמר שהתקופה בתל יוסף לא היתה כולה קודרת ומייאשת. היו בה הרבה רגעים יפים, רגעים של התעלות והתרוממות רוח. איך אפשר לשכוח את המסיבות בחגים ובחתונות? בסוף כל אירוע כזה היו מתאספים מאות חברים מכל האזור, ורוקדים ריקודי עם עד שעות הלילה המאוחרות. אנחנו, חברי הגרעין, היינו מצטרפים בהתלהבות, מאושרים להראות את מה שאנחנו כבר יודעים ונרגשים ללמוד ריקודים חדשים.

רגעים נוספים של התלהבות ותחושת שייכות סיפק לי המקור הבלתי אֶכזב לתחושות האלה: הכדורגל. אתם יכולים לדמיין לכם את ההתרגשות שאחזה בי כשהוזמנתי להצטרף לנבחרת הכדורגל של תל יוסף? ולאחר מכן, את הגאווה, כשלקראת אליפות העמק החליטו שאני אהיה השוער הראשי?? זה היה מחמיא ומרגש אפילו יותר מההצעה לשחק בנוער של "מכבי סאן פאולו", עשר שנים קודם לכן!

בתקופה בתל יוסף חוויתי גם פרשה לא פשוטה. כפי שסיפרתי, ה"גרעין" שלנו הביא אתו לארץ שישה ילדים בגילאים 6-14, במאמץ רב הצלחנו למצוא מסגרות חינוכיות, שהסכימו לקבל אותם. אחד מאחיו של דויד פרלוב (שכזכור נשאר בפריז), זיסיו בן העשר, הוכנס למוסד החינוכי "רמת הדסה", ליד קריית טבעון. הילד המרדן לא הסכים בשום פנים ואופן להישאר שם וכל שבוע היה בורח ומגיע לתל יוסף. המדריכים מהמוסד היו באים ולוקחים אותו, נגד רצונו. כשזה קרה בפעם הרביעית, המדריכים דרשו שאנחנו נחזיר אותו למוסד. כיוון שהבטחתי לדויד לטפל באחיו, אני הייתי זה שהיה צריך לבצע את המשימה. ניסיתי לשכנע את זיסיו לחזור אתי לרמת הדסה, אבל הוא לא היה מוכן להקשיב. לא נותרה לי ברירה אלא לקחת אותו בכח. נאלצתי לרדוף אחריו, לתפוס אותו בכוח ולגרור אותו כקילומטר עד תחנת האוטובוס. הילד החזק השתולל כל הדרך, כשהוא מכה אותי וקורע את בגדי. כשעלינו על האוטובוס, הנהג והנוסעים לא הבינו מה קורה והטיפו לי מוסר: "ככה מטפלים בילד? תתבייש לך! תעזוב אותו!". בעזרת העיברית העילגת שהיתה בפי ניסיתי להסביר להם, אבל הם לא הבינו והתפתחה מהומה. למזלי, אחרי רבע שעה

זיסיו נרגע. אמנם אחר כך הוא חזר להשתולל, אבל אז כבר הגענו ומיהרתי להוריד אותו מהאוטובוס. מעניין שאחרי הפרשה הזאת הוא לא ברח יותר. אולי בכל זאת היתה לי תרומה להיקלטות שלו בארץ...

בתל יוסף היה גם משהו שמאוד הצחיק אותנו, הברזילאים. זה קשור לפורטוגזית, ואני מקווה שאצליח להעביר זאת לעברית. בקיבוץ היה זוג נחמד עם תינוק, שהגיעו מהונגריה. שם המשפחה שלהם היה בונדה. בהונגריה, כנראה, זהו שם נפוץ, אבל בברזיל בהחלט לא, מהטעם הפשוט ש"Bunda" פירושו "תחת" (ישבן)! בהונגריה נהוג לקרוא זה לזה בשם המשפחה. אתם יכולים לתאר לעצמכם איך אנחנו, הברזילאים, היינו מתגלגלים מצחוק בכל פעם שהאם הרימה את התינוק בזרועותיה ואמרה: "אח! איזה ריח טוב יש לך היום, בונדה!"